

Građanska kultura Zagreba u drugoj polovici 19. stoljeća u zrcalu glazbenog odgoja mladih

MARIJA BENIĆ ZOVKO, ODSJEK ZA POVIJEST HRVATSKE GLAZBE HAZU

10. MEĐUNARODNI ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP „IZ ISTARKE GLAZBENE RIZNICE”

24. SVIBNJA 2024.

Disperzija
kulture

Kultura kao
način života

Glazbeni odgoj:
odgojiti mlade u skladu sa zakonima
građanske kulture

Kultura kao
sustav
vrijednosti

Emfatičko i emotivističko doživljavanje glazbe

Tko ne pozna čuvstva za ljepotu i dobrotu, neplemenit je u svojim djelah, hladan je i nepristupačan, zvier je u ljudskoj podobi.

Josip Anšau, *Napredak*, 1883.

Glasba je najumnija od svih umjetnosti, a pjevanje je na još višem stupnju jer su u njemu spojene dvie umjetnosti: glasbena i pjesnička, koje izvire njihovim majstorom u srcu duševnoga života. Glazba budi ljubav za prirodom božjom i njezinim Stvorenjem (...), ljubav za domovinom, međusobnu ljubav i prijateljstvo te tješi i hrabri.

Vatroslav Horvat, *Napredak*, 1880.

Gdjegodj ne bijaše umjetničkih zavoda, ondje ne mogahu ni znanstveni zavodi baš blagoslovno djelovati, jerbo se je sve ljudsko pregnuće salakomilo za realnošću i po tom iščezla malo po malo svaka idealnost i svako osjećanje ljepote, štono jedino može okrilati ljudsku dušu i ljudskomu životu višu vriednost podavati.

Franjo Kuhač, Rieč o našem zavodu,
u: *Izviešće Narodnoga zemaljskoga glasbenoga zavoda u Zagrebu koncem školske godine, 1876.*

Glazba i zdravlje

Glazba u čovjeku pobuđuje zadovoljstvo koje *kriepi živce, potiče srce da živilje tjera krv u pluća da oksidira* pa time potiče i probavne organe koji mogu *uz manje napora i vremena svoj posao obaviti. Zahvaljujući glazbi djeca rastu, starci se pomladjuju, zdravlje se povećava ili narušeno poboljšava.*

Vjekoslav Košćević, *Napredak*, 1885.

Najranija dob primjerena početku učenja glasovira je devet ili deset godina jer su mlađem djetetu *preslabi ruke i prsti za onaj napor koji iziskuje glasoviranje, te bi prsti lako mogli okržljaviti, a višesatno vježbanje štetno je za tjelesni razvoj. Djeca koja počinju učiti glasovir s pet godina ili ranije kad odrastu postanu boležljiva i nervozna, te ih obično pokosi rana smrt.*

Franjo Kuhač, *Prva hrvatska uputa u glasoviranje za djecu i za odrasle samouke*, 1896.

Glazba kao statusni simbol

Glasba se rado uči, zato jerbo je to u modi, zahtjev današnjega uzgoja, jerbo bi bila sramota, da uglednija kuća bude bez glasovira. (...) Tako je podijeljeno shvatanje o njegovanju glasbe (...) ali ne po narodima, nego po stališima. Utješljivo je ipak to, što nije po stališima podijeljena pamet i srce. Mnogomu blaziranomu djetetu visokoga podrijetla zatvoren je raj umjetnika, koji se krili u visinama, u širokom glasovnom carstvu (...). – Pa i to je prema pravičnim zakonima prirode, koja s jednom rukom rado otimlje, kad s drugom daje.

Vjenceslav Novak, *Gusle*, 1892.

Glazba kao element integracije naroda

- ▶ Narodna pjesma: umjetnički ideal, iskonska bogomdana ljepota, netaknuta artificioznošću.

Narodna pjesma ulijeva u djetinju dušu hrvatsku misao, u srce njegovo hrvatsko čuvstvo.

Vjenceslav Novak, *Napredak*, 1884.

Glazba u oblikovanju društveno poželjne predodžbe o djetetu

- ▶ Glazba je trebala pomoći u moralnom odgoju čovjeka, a on se odnosi na religijsko-etički i estetički odgoj.
- ▶ Dječje vrline građanske kulture: pokornost, poslušnost, umjerenost, marljivost, pobožnost, skromnost, produhovljenost.

Glazba je jedna od najkrasnijih, najuzvišenijih i najmoćnijih uzgojnih sredstava za školu i život (...) Krasna je poljana i vilinski vrt pun dražesti, milinja i zanosa, koja po svojih svojstvih najsilnije djeluje, da najplemenitije biljke duševnoga nutarnjega života procvatu i urode plemenitim plodom na ures nutarnjemu i vanjskomu.

Vatroslav Horvat, *Napredak*, 1880.

Glazba je jedna od *najkrasnijih, najuzvišenijih i najmoćnijih uzgojnih sredstava za školu i život (...)* *Krasna je poljana i vilinski vrt pun dražesti, milinja i zanosa, koja po svojih svojstvih najsilnije djeluje, da najplemenitije biljke duševnoga nutarnjega života procvatu i urode plemenitim plodom na ures nutarnjemu i vanjskomu.*

Vatroslav Horvat, *Napredak*, 1880.